

MEMBINA GENERASI MINAT DAN SAYANG KEPADA SILAT: KEPENTINGAN PENDIDIKAN SILAT SEJAK SEKOLAH RENDAH

ABSTRAK

Kelangsungan seni silat bergantung bukan sahaja kepada keupayaan melahirkan pesilat yang berkemahiran, tetapi juga kepada kemampuan membina generasi yang mengenali, memahami, menghargai dan menyayangi silat sebagai warisan budaya serta wahana pembentukan insan. Sekolah rendah merupakan tahap pendidikan yang strategik untuk memperkenalkan silat kerana kanak-kanak sedang membentuk tabiat pergerakan, keyakinan diri, hubungan sosial dan nilai peribadi. Penulisan ini menghujahkan bahawa pendidikan silat di sekolah rendah perlu dilaksanakan secara berperingkat, menyeronokkan, selamat dan berorientasikan pendidikan, bukannya semata-mata berasaskan prestasi pertandingan. Kajian sistematik menunjukkan bahawa program seni bela diri dalam kalangan kanak-kanak dapat menyumbang kepada peningkatan kecergasan, koordinasi, keseimbangan, fleksibiliti, kekuatan dan kemahiran motor (Stamenković et al., 2022). ([PubMed Central \(PMC\)](#)) Dalam konteks pendidikan pula, aktiviti sukan yang tersusun dan disokong oleh guru atau mentor berpotensi menyumbang kepada perkembangan psikososial dan pemindahan nilai ke dalam kehidupan harian (Menéndez-Santurio et al., 2025). ([Taylor & Francis Online](#)) Oleh itu, pendidikan silat di sekolah rendah wajar dilihat sebagai strategi pewarisan budaya, pendidikan jasmani dan pembinaan generasi masa hadapan.

Kata kunci: silat, sekolah rendah, pendidikan seni bela diri, warisan budaya, pembentukan sahsiah, generasi muda.

1.0 Pendahuluan

Silat merupakan salah satu warisan seni bela diri yang mempunyai hubungan rapat dengan sejarah, budaya, adat dan identiti masyarakat Melayu. Dalam perkembangannya, silat bukan hanya berfungsi sebagai ilmu mempertahankan diri, tetapi turut berkait dengan sistem nilai, disiplin, kesenian, bahasa, adat istiadat dan pembentukan jati diri. Kajian mengenai kurikulum seni silat Malaysia menunjukkan bahawa silat berkembang sebagai sebahagian daripada warisan masyarakat Melayu dan mempunyai peranan dalam pembentukan identiti serta jati diri. ([UiTM Institutional Repository](#))

Namun demikian, kelangsungan sesuatu warisan tidak berlaku secara automatik. Sesuatu warisan akan terus hidup sekiranya terdapat proses **pewarisan ilmu, pengalaman dan nilai kepada generasi baharu**. Justeru, persoalan yang perlu diberi perhatian bukan sekadar berapa ramai kanak-kanak yang menyertai latihan silat, tetapi sejauh mana mereka dapat membina **minat, kefahaman, penghargaan dan rasa sayang terhadap silat**.

Atas dasar tersebut, sekolah rendah merupakan satu medan yang amat strategik. Kanak-kanak pada usia ini sedang membentuk tabiat, minat, keyakinan diri dan persepsi terhadap aktiviti fizikal. Pendedahan yang positif kepada silat berpotensi menjadikan seni bela diri ini sebahagian daripada pengalaman perkembangan mereka.

2.0 Sekolah Rendah sebagai Titik Awal Pewarisan Silat

Pembinaan generasi pesilat tidak sepatutnya bermula apabila seseorang kanak-kanak telah meningkat remaja. Sebaliknya, proses tersebut boleh dimulakan sejak sekolah rendah melalui pendedahan yang bersesuaian dengan tahap perkembangan kanak-kanak.

Pada tahap ini, matlamat utama bukanlah melahirkan pesilat juara. Matlamat yang lebih asas ialah **mengenalkan silat, membina keseronokan bergerak, membentuk disiplin dan mewujudkan hubungan emosi yang positif dengan seni silat**.

Penyelidikan terhadap program seni bela diri kanak-kanak menunjukkan bahawa latihan seni bela diri dapat memberikan kesan positif terhadap beberapa aspek kecergasan fizikal dan kemahiran motor seperti kekuatan, fleksibiliti, koordinasi,

keseimbangan, ketangkasan dan kecergasan kardiorespiratori (Stamenković et al., 2022). ([PubMed Central \(PMC\)](#))

Dapatan tersebut memberikan asas bahawa silat, sebagai salah satu bentuk seni bela diri, mempunyai potensi untuk menjadi sebahagian daripada pendidikan fizikal kanak-kanak sekiranya dirancang dan dikendalikan secara pedagogi.

3.0 Daripada “Belajar Silat” kepada “Menyayangi Silat”

Salah satu perkara paling penting dalam pembangunan silat ialah membezakan antara **mengajar teknik** dengan **membina kecintaan terhadap silat**.

Seorang kanak-kanak mungkin boleh melakukan langkah, bunga silat atau teknik asas, tetapi keadaan tersebut belum semestinya menunjukkan bahawa dia telah mencintai silat. Kecintaan terbentuk apabila pengalaman latihan memberikan makna kepada seseorang.

Oleh itu, pendidikan silat sekolah rendah perlu menjawab tiga persoalan:

1. **Apakah yang menyeronokkan tentang silat?**
2. **Apakah nilai yang boleh dipelajari melalui silat?**
3. **Mengapa silat penting kepada diri, masyarakat dan warisan budaya?**

Pendekatan seperti ini menjadikan latihan silat sebagai pengalaman pendidikan. Murid bukan sahaja bergerak dan berlatih, tetapi mula memahami bahawa silat mempunyai sejarah, budaya, disiplin dan nilai.

UNESCO turut menunjukkan bahawa unsur warisan budaya tidak ketara boleh diintegrasikan ke dalam pendidikan melalui aktiviti yang menghubungkan pembelajaran dengan amalan budaya yang dekat dengan kehidupan murid. Pendekatan sedemikian dapat menjadikan pengetahuan dalam buku lebih bermakna melalui pengalaman budaya dan aktiviti yang dilakukan secara langsung. ([UNESCO Intangible Cultural Heritage](#))

Dalam konteks silat, prinsip tersebut boleh diterjemahkan melalui pengenalan kepada **sejarah perguruan, adat, pakaian, bahasa persilatan, tokoh, seni gerak, muzik atau paluan, nilai hormat dan kisah kepahlawanan**, mengikut kesesuaian umur dan konteks sekolah.

4.0 Silat sebagai Pendidikan Jasmani dan Pembentukan Kemahiran Motor

Kanak-kanak memerlukan pengalaman pergerakan yang pelbagai bagi membantu perkembangan fizikal mereka. Silat mempunyai ciri yang sesuai untuk tujuan tersebut kerana latihan asas melibatkan pergerakan kaki, tangan, imbangan badan, perubahan arah, koordinasi, kawalan postur dan tindak balas terhadap rangsangan.

Kajian sistematik Stamenković et al. (2022) terhadap 16 kajian yang melibatkan 1,615 kanak-kanak mendapati bahawa program seni bela diri memberikan peningkatan terhadap beberapa parameter kecergasan fizikal, termasuk kecergasan kardiorespiratori, kelajuan, ketangkasan, kekuatan, fleksibiliti, koordinasi dan keseimbangan. ([PubMed](#))

Oleh itu, latihan silat sekolah rendah boleh dirancang dalam bentuk **aktiviti perkembangan motor** sebelum murid diperkenalkan kepada teknik yang lebih kompleks.

Sebagai contoh:

Tahap	Fokus
Pengenalan	Permainan pergerakan, imbangan dan koordinasi
Asas	Langkah, kuda-kuda dan pergerakan tangan
Pengembangan	Bunga silat dan rangkaian gerak asas
Interaksi	Latihan berpasangan secara terkawal
Penghayatan	Sejarah, budaya, disiplin dan nilai silat

Pendekatan ini lebih sesuai untuk kanak-kanak berbanding latihan yang terlalu awal berorientasikan pertandingan atau pertarungan.

5.0 Silat sebagai Pendidikan Nilai dan Sahsiah

Silat mempunyai potensi sebagai medium pendidikan nilai kerana proses latihannya melibatkan hubungan antara **guru, murid, rakan latihan, peraturan dan disiplin**.

Murid belajar hadir pada masa yang ditetapkan, memakai pakaian yang sesuai, menghormati guru, menjaga keselamatan rakan dan mengawal pergerakan tubuh. Semua pengalaman tersebut boleh menjadi ruang pembelajaran nilai.

Walaupun bagaimanapun, adalah penting untuk tidak membuat dakwaan bahawa latihan seni bela diri secara automatik menjadikan seseorang lebih berdisiplin atau kurang agresif. Bukti penyelidikan semasa menunjukkan bahawa kesan terhadap tingkah laku sosial adalah bergantung kepada reka bentuk program, kaedah pengajaran dan konteks latihan. Kajian meta-analisis terkini, misalnya, mendapati bukti mengenai pengurangan agresif dan peningkatan tingkah laku prososial dalam kalangan kanak-kanak dan remaja masih tidak konsisten. ([DOI](#))

Hal ini memberikan satu pengajaran penting: **nilai tidak boleh hanya disebut; nilai perlu diajar, dicontohkan dan diamalkan dalam latihan.**

Guru silat perlu menjadi teladan kepada murid. Cara guru bercakap, menegur, mengendalikan kesalahan, menghargai kemajuan dan mengurus perbezaan tahap kebolehan murid semuanya merupakan sebahagian daripada pendidikan silat.

6.0 Peranan Guru Latih dalam Membina Minat

Kualiti guru atau jurulatih merupakan antara faktor paling penting dalam menentukan pengalaman murid.

Guru yang terlalu keras, sering memalukan murid, memberi latihan yang monoton atau terlalu menekankan kesilapan boleh menyebabkan kanak-kanak kehilangan minat. Sebaliknya, guru yang mampu mencipta suasana latihan yang selamat, menyeronokkan dan mencabar secara bersesuaian boleh membantu mengekalkan penyertaan.

Penyelidikan mengenai pembangunan positif melalui sukan menunjukkan bahawa kesan pendidikan sukan bergantung antara lain kepada **keselamatan psikologi dan fizikal, kehadiran mentor dewasa, interaksi sosial positif, peluang memimpin dan aktiviti yang dirancang secara bermakna.** ([Taylor & Francis Online](#))

Justeru, guru silat sekolah rendah perlu mempunyai kompetensi bukan sahaja dalam teknik persilatan tetapi juga dalam:

- pedagogi kanak-kanak;

- pengurusan kelas;
- keselamatan latihan;
- komunikasi;
- motivasi;
- perkembangan fizikal kanak-kanak;
- pengurusan perbezaan kebolehan; dan
- pendidikan nilai.

Ini menunjukkan bahawa **guru silat kanak-kanak bukan sekadar pesilat yang pandai bersilat**. Mereka perlu mempunyai keupayaan untuk mengajar kanak-kanak.

7.0 Pendekatan Latihan yang Menyeronokkan

Sekiranya matlamatnya adalah membina generasi yang sayang kepada silat, latihan tidak boleh keseluruhannya berasaskan arahan, pengulangan dan hukuman.

Pada peringkat sekolah rendah, pendekatan pembelajaran boleh menggabungkan:

Permainan → pergerakan → teknik → seni → nilai → penghayatan.

Contohnya, guru boleh memperkenalkan permainan yang melatih keseimbangan dan perubahan arah sebelum mengaitkannya dengan langkah silat. Selepas itu, murid diperkenalkan kepada gerak asas dan akhirnya memahami bagaimana pergerakan tersebut menjadi sebahagian daripada seni silat.

Dengan cara ini, murid tidak merasakan bahawa mereka hanya “menghafal gerak”. Mereka mengalami proses **bermain, bergerak, belajar dan memahami**.

Pendekatan ini selari dengan pandangan UNESCO bahawa amalan warisan budaya boleh digunakan dalam pendidikan melalui pendekatan kreatif dan pengalaman langsung bagi meningkatkan pembelajaran serta kesedaran terhadap warisan.

([UNESCO Intangible Cultural Heritage](#))

8.0 Silat sebagai Warisan, Bukan Sekadar Sukan

Salah satu cabaran terbesar terhadap kesinambungan silat ialah kecenderungan melihat silat hanya melalui perspektif pertandingan.

Pertandingan memang penting kerana ia menyediakan ruang untuk prestasi, disiplin dan pencapaian. Namun, **silat jauh lebih luas daripada pertandingan**.

Dalam konteks Malaysia, silat berkaitan dengan warisan seni bela diri, budaya, adat, kesenian dan identiti. Kajian tentang kurikulum seni silat Malaysia menegaskan bahawa ilmu silat mempunyai hubungan dengan pelbagai unsur warisan masyarakat Melayu. ([UiTM Institutional Repository](#))

Oleh itu, kanak-kanak perlu diperkenalkan kepada pelbagai dimensi silat:

Silat sebagai seni bela diri + silat sebagai sukan + silat sebagai budaya + silat sebagai disiplin + silat sebagai warisan.

Pendekatan ini penting supaya murid memahami bahawa mereka bukan sekadar belajar sesuatu aktiviti fizikal, tetapi sedang mengenali sebahagian daripada warisan yang perlu dipelihara.

9.0 Membina Laluan Pewarisan dari Sekolah Rendah

Program sekolah rendah sepatutnya menjadi **peringkat pertama dalam laluan pembangunan pesilat**.

Satu model yang boleh dipertimbangkan ialah:

Peringkat	Fokus utama
Sekolah rendah	Kenal, minat dan suka
Sekolah menengah	Faham, mahir dan berdisiplin
Belia	Pengkhususan dan kepimpinan
Dewasa	Kejurulatihan, pengurusan dan kepakaran
Profesional	Penilaian, penyelidikan, pendidikan dan pembangunan silat

Model tersebut membolehkan seseorang bermula sebagai murid kecil dan berkembang secara berperingkat sehingga menjadi **pesilat, pemimpin, jurulatih, pengadil, penyelidik atau profesional seni bela diri**.

Kajian mengenai seni bela diri dalam kalangan kanak-kanak sekolah juga menunjukkan bahawa intervensi seni bela diri mempunyai potensi bukan sahaja terhadap kecergasan fizikal tetapi turut melibatkan aspek kognitif dan kawalan pergerakan, walaupun kesan tersebut perlu ditafsir berdasarkan reka bentuk dan kualiti setiap program. ([Sport Pedagogy](#))

10.0 Peranan Sekolah, Ibu Bapa dan Organisasi Silat

Usaha membina generasi yang mencintai silat tidak boleh diserahkan kepada guru silat sahaja. Ia memerlukan kerjasama tiga pihak utama:

10.1 Sekolah

Sekolah menyediakan ruang pendidikan yang tersusun, kemudahan, jadual aktiviti dan persekitaran pembelajaran.

10.2 Ibu bapa

Ibu bapa memainkan peranan dalam memberikan sokongan, memastikan kehadiran anak dan menghargai proses pembelajaran, bukan hanya pencapaian pertandingan.

10.3 Organisasi dan perguruan silat

Pertubuhan silat perlu menyediakan kurikulum, guru yang kompeten, garis panduan keselamatan, bahan pembelajaran dan laluan pembangunan murid yang jelas.

Kerjasama ketiga-tiga pihak ini dapat mengubah program silat daripada aktiviti sementara kepada **sistem pembangunan generasi pesilat yang berterusan**.

11.0 Cadangan Model “Kenal – Minat – Sayang – Amal – Waris”

Berdasarkan perbincangan tersebut, satu model pembangunan boleh diperkenalkan:

1. KENAL

Murid mengenali apakah silat, sejarah dan bentuk asasnya.

2. MINAT

Murid mengalami latihan yang menyeronokkan dan sesuai dengan umur.

3. SAYANG

Murid mula mempunyai hubungan emosi dan rasa bangga terhadap silat.

4. AMAL

Murid mengamalkan nilai silat seperti disiplin, hormat, tanggungjawab dan kawalan diri.

5. WARIS

Apabila dewasa, murid berpotensi menjadi individu yang meneruskan ilmu, mengajar generasi baharu dan memelihara warisan silat.

Model ini menekankan bahawa **pewarisan tidak bermula dengan menjadi guru; pewarisan bermula apabila seorang kanak-kanak mula menyukai apa yang dipelajarinya.**

12.0 Kesimpulan

Membina generasi yang minat dan sayang kepada silat hendaklah dimulakan sejak sekolah rendah. Usaha ini bukan semata-mata bertujuan melahirkan juara atau pesilat yang mahir dalam teknik, tetapi membina hubungan jangka panjang antara generasi muda dengan silat sebagai ilmu, budaya, warisan dan pendidikan.

Bukti penyelidikan menunjukkan bahawa program seni bela diri boleh menyumbang kepada perkembangan kecergasan fizikal dan kemahiran motor kanak-kanak. ([PubMed Central \(PMC\)](#)) Pada masa yang sama, hasil pendidikan dan psikososial tidak berlaku secara automatik; ia sangat bergantung kepada reka bentuk program, kualiti guru, keselamatan, hubungan sosial dan pengalaman pembelajaran yang positif. ([Taylor & Francis Online](#))

Oleh itu, matlamat utama pendidikan silat di sekolah rendah perlu dirumuskan sebagai:

“Bukan sekadar mengajar kanak-kanak bersilat, tetapi membina kanak-kanak yang mengenali, memahami, menghargai dan akhirnya menyayangi silat.”

Apabila seorang kanak-kanak mula menyukai gelanggang, menghormati gurunya, bangga memakai pakaian silat, memahami nilai yang diajarkan dan ingin terus berlatih walaupun tiada pertandingan, pada ketika itulah proses pewarisan sebenarnya telah bermula.

Masa depan silat tidak hanya bergantung kepada bilangan gelanggang yang wujud hari ini, tetapi kepada **berapa ramai kanak-kanak yang hari ini mula mencintai silat dan bersedia menjadi pewarisnya pada masa hadapan.**

RUJUKAN

1. Deng, L. D., Ma, X., & Luo, Q. (2026). *Martial arts training and aggressive behavior in children and adolescents: A systematic review of longitudinal evidence and psychological processes*. **Frontiers in Public Health**, 14. ([Frontiers](#))
2. Jabayev, R., Malambo, C., Romero-Martínez, J., & Musálek, M. (2026). *The impact of martial arts-based interventions on cognitive function and motor performance in elementary school-aged children: A systematic review*. **Pedagogy of Physical Culture and Sports**. ([Sport Pedagogy](#))
3. Menéndez-Santurio, J. I., et al. (2025). *Positive youth development through sport and physical education: A systematic review of empirical research conducted with grade 5 to 12 children and youth*. **Physical Education and Sport Pedagogy**, 30(3). ([Taylor & Francis Online](#))
4. Stamenković, A., et al. (2022). *Effects of participating in martial arts in children: A systematic review*. **Children**, 9(8), 1203. ([PubMed Central \(PMC\)](#))
5. UNESCO. (2014). *Learning with Intangible Heritage for a Sustainable Future: Guidelines for Educators in the Asia-Pacific Region*. UNESCO Bangkok.
6. Mohamed Shapie, M. N., Elias, M. S., Ismail, S., & Abdul Hamid, N. (2015). *Kurikulum seni silat Malaysia serta sumbangannya kepada warisan dan tamadun Melayu*. ICOMHAC 2015, Universiti Teknologi MARA. ([UiTM Institutional Repository](#))